

Hauskortasun Multidimentsionalaren Eskala: Hauskortasuna ebaluatzeko tresna berri baten egitura faktoriala eta fidagarritasuna

Multidimensional Frailty Scale: Factor structure and reliability of a new frailty assessment tool

Joanes Lameirinhas Ortuoste, Igone Etxeberria Arritxabal eta Arantxa Gorostiaga Manterola

UPV-EHU. Psikologia Fakultatea. Psikologia Klinikoa eta Osasunaren Psikologia eta Ikerketa Metodologia Saila

joanes.lameirinhas@gmail.com

1. Sarrera

Hauskortasuna faktore estresagarri endogeno eta exogenoekiko zaurgarritasun-egoera gisa definitzen da, zeinak osasun-ondorio kaltegarriak sufritzeko arriskua areagotzen baitu. Hauskortasuna ebaluatzeko hainbat tresna eskuragarri dauden arren, oro har, ez dituzte konstruktuen dimentsio guztiak barne hartzen eta, gainera, ez dute propietate psikometriko egokirik erakutsi. Bestalde, egun ez dago hauskortasunaren ebaluaziorako euskaraz baliozkotutako tresnarik. Gabezia horiei erantzuna emateko, HME-Hauskortasun Multidimentsionalaren Eskala egin zen, 65 urtetik gorako pertsonengan hauskortasunaren dimentsio fisikoa, kognitiboa, afektiboa, soziala eta ingurumenekoa ebaluatzeko.

2. Helburuak

Ikerlanaren helburu nagusia HMEren egitura faktoriala aztertzea zen. Halaber, ingurune-hauskortasunaren egokitasunari buruzko eztabaida dela eta, dimentsio hori barne hartzen zuten eta ez zuten eredu faktorialen doikuntza estatistikoa konparatu zen.

3. Metodoak

Nafarroako eta EAEko 160 adineko parte hartu zuten, komunitatean zein egoitzetan bizi direnak, eta 65 eta 96 urte artekoak ($B = 73$; $DT = 7,18$). Partaideek HMEren behin-behineko bertsioa bete zuten. Bertsio horrek 51 item ditu, eta 4 puntuko Likert-eskala batean erantzuten dira (non, 1 = Inoiz edo ia inoiz ez; eta 4 = Beti edo ia beti). Berrespenezko faktore-analisiaren bitartez zenbait eredu faktorial kalkulatu ziren. Datu-analisiak Mplus 7.31 softwarearekin egin ziren.

4. Emaitzak

Emaitzek erakutsi zuten dimentsio bakarreko ereduak izan zirela doikuntza okerreza izan zutenak, bai ingurune-dimentsioko itemak barne hartuta, bai horiek kanpoan utzita. Aitzitik, doikuntza onena agertu zuen ereduak 4 faktoreko ereduak izan zen (fisikoa, kognitiboa, afektiboa eta soziala), nahiz eta 5 faktoreko ereduak (ingurunekoa gehituta) ere doikuntza egokia aurkeztu zuen. Barne-trinkotasunaren indizeak (Cronbach-en alfak) 0,89, 0,89, 0,92, 0,90 eta 0,67 izan ziren bost dimentsioetan, hurrenez hurren.

5. Ondorioak

Ikerlan honen emaitzek hauskortasunari ikuspegi multidimentsional batetik heltzeko beharra mahaigaineratzen dute. Dimentsio bakarreko ereduak ez bezala, 4 eta 5 dimentsioko ereduak doikuntza egokia agertu dute. Eduki-baliozkotasunaren ikuspuntutik, hauskortasunaren ebaluazioan ingurune-hauskortasuna barne hartzea proposatzen dugu, hauskortasun-egoeraren ebaluazio osoagoa eta zehatzagoa bermatzearren. HME helburu horretarako eraiki zen, eta lortutako barne-trinkotasunaren indizeek eta faktore-egitura sendoek iradokitzen dute tresna baliagarria eta fidagarria izango dela hauskortasun multidimentsionala ebaluatzeko.

6. Bibliografia

- Bessa, B., Ribeiro, O., eta Coelho, T. (2018). Assessing the social dimension of frailty in old age: A systematic review. *Archives of Gerontology and Geriatrics*, 78, 101–113. <https://doi.org/10.1016/j.archger.2018.06.005>
- Buta, B. J., Walston, J. D., Godino, J. G., Park, M., Kalyani, R. R., Xue, Q.-L., Bandeen-Roche, K., eta Varadhan, R. (2016). Frailty assessment instruments: Systematic characterization of the uses and contexts of highly-cited instruments. *Ageing Research Reviews*, 26, 53–61. <https://doi.org/10.1016/j.arr.2015.12.003>
- Chu, W., Chang, S.-F., eta Ho, H.-Y. (2021). Adverse health effects of frailty: Systematic review and meta-analysis of middle-aged and older adults with implications for evidence-based practice. *Worldviews Evidence-Based Nursing*, 18(4), 282–289. <https://doi.org/10.1111/wvn.12508>
- De Donder, L., Smetcoren, A.-S., Schols, J. M. G. A., van der Vorst, A., eta Dierckx, E. (2019). Critical reflections on the blind sides of frailty in later life. *Journal of Aging Studies*, 49, 66–73. <https://doi.org/10.1016/j.jaging.2019.100787>
- Facal, D., Maseda, A., Pereiro, A. X., Gandoy-Crego, M., Lorenzo-López, L., Yanguas, J., eta Millán-Calenti, J. C. (2019). Cognitive frailty: A conceptual systematic review and an operational proposal for future research. *Maturitas*, 121, 48–56. <https://doi.org/10.1016/j.maturitas.2018.12.006>
- Fried, L. P., Tangen, C. M., Walston, J., Newman, A. B., Hirsch, C., Gottdiener, J., Seeman, T., Tracy, R., Kop, W. J., Burke, G., eta McBurnie, M. A. (2001). Frailty in older adults: Evidence for a phenotype. *The Journals of Gerontology: Series A*, 56(3), M146–M157. <https://doi.org/10.1093/gerona/56.3.M146>
- Gobbens, R. J. J., Luijckx, K. G., Wijnen-Sponselee, M. T., eta Schols, J. M. G. A. (2010). Towards an integral conceptual model of frailty. *The Journal of Nutrition, Health and Aging*, 14, 175–181. <https://doi.org/10.1007/s12603-010-0045-6>
- Lameirinhas, J., Gorostiaga, A., eta Etxeberria, I. (2024). Definition and assessment of psychological frailty in older adults: A scoping review. *Ageing Research Reviews*, 100, 102442. <https://doi.org/10.1016/j.arr.2024.102442>
- Munduko Osasun Erakundea. (2015). World report on ageing and health. <https://apps.who.int/iris/handle/10665/186463>
- Muñiz, J., eta Fonseca-Pedrero, E. (2020). Diez pasos para la construcción de un test. *Psicothema*, 31(1), 7–16. <https://doi.org/10.7334/psicothema2018.291>
- Sutton, J. L., Gould, R. L., Daley, S., Coulson, M. C., Ward, E. V., Butler, A. M., Nunn, S. P., eta Howard, R. J. (2016). Psychometric properties of multicomponent tools designed to assess frailty in older adults: A systematic review. *BMC Geriatrics*, 16, 55. <https://doi.org/10.1186/s12877-016-0225-2>